

แนวทางการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน

ของเสียอันตราย หมายถึง ของเสียใดๆ ที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อนที่ทำให้เกิดระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายจากชุมชน หมายถึง ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนและสถานประกอบการพาณิชย์กรรมต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งของเสียอันตรายเหล่านี้ส่วนใหญ่ถูกทิ้งร่วมกับมูลฝอยทั่วไป โดยไม่ผ่านการบำบัดและกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจายของสารอันตรายสู่สิ่งแวดล้อมเข้าสู่ห่วงโซ่อาหารและเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้

ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ได้แก่ บ้านเรือน ร้านล้างฟิล์ม อัดขยายรูป ร้านซักรีด ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ซึ่งมีประมาณ 300,000 ตัน ถูกทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตัวอย่างของเสียอันตรายจากชุมชน เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์มีสารปรอท บัลลัสต์มีสารฟิซีบี ลาสต์มีสารฟิซีบี น้ำยาทำความสะอาดมีฤทธิ์เป็นกรด-ด่าง และแอมโมเนีย กระจกเงาเคลือบมีสารเคมี ตกค้าง น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่มีสารไฮโดรคาร์บอนและโลหะหนัก สี ทินเนอร์ มีสารทำลาย ถ่านไฟฉายมีแมงกานีส ปรอทและโลหะหนักอื่น ๆ

หากของเสียเหล่านี้ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธี อาจจะทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายในบ้านเรือน

หลอดฟลูออเรสเซนต์มี ปรอท บัลลัสต์มีสารฟิซีบี

น้ำยาทำความสะอาดมีกรด ด่าง และแอมโมเนีย

กระจกเงาเคลือบมีสาร ปรอทตกค้าง กระจก สเปรย์มีสารเคมีตกค้าง

น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่ มี สารไฮโดรคาร์บอน และ โลหะหนัก

สี ทินเนอร์ มีสารทำลาย

ถ่านไฟฉายมีแมงกานีส ปรอท และโลหะหนักอื่น ๆ

วิธีสังเกตง่าย ๆ ว่าผลิตภัณฑ์หรือภาชนะใดเป็นขยะอันตรายให้ดูจากฉลาก หรือ สัญลักษณ์ที่ติดอยู่บน ผลิตภัณฑ์ หรือภาชนะบรรจุ เช่น

➤ สารไวไฟ ติดไฟง่ายเมื่อถูกประกายไฟ เช่น ก๊าซหุงต้ม

➤ สารมีพิษ อาจทำให้เสียชีวิต หรือบาดเจ็บอย่าง รุนแรงจากการกิน สูดดม หรือ จากการสัมผัส

- สารกักต้อนที่สามารถเผาไหม้ ทำลายผิวหนังและเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ

วิธีการจัดการของเสียอันตรายในบ้านเรือน

- **เลือกซื้อ/เลือกใช้**
- ซื้อ/ใช้เท่าที่จำเป็น
- ซื้อ/ใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สินค้าฉลากเขียว เช่น ถ่านไฟฉาย สูตรไม่ผสมสารปรอท ตู้เย็น ฉลากเขียว สีอีพ็อกซีสังเคราะห์
- ซื้อ/ใช้ สารสกัดจากธรรมชาติหรือสมุนไพร แทนการใช้สารเคมีที่สังเคราะห์ขึ้น
- ซื้อ/ใช้ สินค้าที่ใช้ซ้ำใหม่ได้ เช่น ถ่านไฟฉายที่ชาร์จใหม่ได้ ใช้น้ำยาทำความสะอาดชนิดเติม เพื่อลดปริมาณภาชนะบรรจุ
- ไม่ทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป
- ไม่ทิ้งลงพื้น ท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ
- แยกเก็บไว้ในภาชนะที่ไม่รั่วซึม รอหน่วยงานท้องถิ่น มาเก็บไปกำจัด
- นำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดหาให้หรือนำไปให้เจ้าหน้าที่ที่มาเก็บ ในวันที่กำหนด
- นำไปส่งคืนร้านตัวแทนจำหน่าย เพื่อรับส่วนลด และแลกซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นตอนการคัดแยกและรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชน

1. การสร้างความรู้ กระตุ้นจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจ
2. การแยกทิ้ง แยกใส่ถุงตามหน้าบ้าน แยกทิ้งตามจุดที่กำหนด
3. การเก็บรวบรวม นำของเสียอันตรายจากจุดทิ้ง/หน้าบ้านใส่ในภาชนะรวบรวมเพื่อสะดวกในการขนถ่าย
4. การขนส่งไปยังสถานที่จัดการ บรรทุกภาชนะที่บรรจุขยะอันตรายขึ้นรถ Roll - of truck
5. การบำบัด/กำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน
6. การรีไซเคิลของเสียอันตรายจากชุมชน ต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ผลกระทบจากการจัดการ ขยะอันตรายไม่ถูกวิธี

- ความเสี่ยงต่อการเกิดโรค การได้รับสารอันตรายบางชนิด เข้าไปในร่างกาย อาจทำให้เจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆจนอาจถึงตายได้
- ผลกระทบต่อระบบนิเวศ หากสารอันตรายซึมหรือไหลลงสู่ พื้นดิน หรือแหล่งน้ำ จะไปสะสมในห่วงโซ่อาหาร เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และพืชผัก เมื่อเรานำไปบริโภคจะ ได้รับสารนั้นเข้าสู่ร่างกายเหมือนเรา กินยาพิษเข้าไปอย่างช้าๆ
- ผลเสียหายต่อทรัพย์สินและสังคม สารอันตรายบางชนิดนอกจากทำให้เกิดโรค ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแล้ว อาจทำให้เกิดไฟไหม้เกิดการกักต้อนเสียหาย ของวัสดุ เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา สภาพแวดล้อมและทรัพย์สินอีกด้วย

แนวทางในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ท้องถิ่น/เทศบาล

- รณรงค์ให้ผู้ประกอบการและประชาชนคัดแยกของเสียอันตราย ไม่ทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป เป็นการกำจัดของเสียอันตรายบางประเภทที่สามารถรีไซเคิลวัสดุมาใช้ในกระบวนการผลิตได้
- จัดหาภาชนะรองรับของเสียอันตรายที่มีฝาปิด ไม่รั่วซึมและเหมาะสมกับประเภทของของเสียอันตราย
- จัดหารถเก็บขนชนิดพิเศษเพื่อเก็บขนของเสียอันตราย
- กำหนดวันรณรงค์ เพื่อเก็บรวบรวมของเสียอันตราย เช่น วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันสิ้นปี วันสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- จัดทำระบบกำกับกำกับการขนส่ง (Manifest system) โดยควบคุมตั้งแต่แหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้ายจนถึงสถานที่กำจัด
- จัดสร้างสถานีขนถ่ายของเสียอันตรายประจำจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม และคัดแยกของเสียอันตราย ส่วนที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่จะถูกนำไปกำจัดยังศูนย์กำจัดประจำภาคต่อไป
- จัดสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตรายประจำภาคโดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกสถานที่ การจัดซื้อที่ดิน การออกแบบระบบ การก่อสร้าง ควบคุมการดำเนินงาน
- ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ผู้ประกอบการ

- ไม่ทิ้งของเสียอันตรายประเภทน้ำมันเครื่อง ทินเนอร์ น้ำมันสน น้ำยาฟอกขาว น้ำยาทำความสะอาด น้ำยาล้างรูป หมึกพิมพ์ ของเสียติดเชื้อ สารเคมีจากห้องปฏิบัติการ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย ฯลฯ รวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป
- ไม่ทิ้งลงพื้น ไม่ฝังดิน ไม่ทิ้งลงท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ
- แยกเก็บของเสียอันตรายไว้ในภาชนะเดิมที่รั่วซึม เพื่อรอหน่วยงานท้องถิ่นมาเก็บไปกำจัด
- นำไปทิ้งในภาชนะที่ท้องถิ่นจัดทำให้หรือนำไปทิ้งในสถานที่ที่กำหนด
- นำซากของเสียอันตรายไปคืนร้านตัวแทนจำหน่าย เช่น ซากแบตเตอรี่ ซากถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง

แผนแม่บทการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนในประเทศไทย

แผนแม่บทการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนที่จะดำเนินการใน 20 ปี ประกอบด้วย 11 แผนงานได้แก่

1. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ กำหนดคำนิยามและแหล่งกำเนิดของเสียอันตรายจากชุมชน การคัดแยก การเก็บกัก การเก็บรวบรวม การขนส่ง การบำบัด และการกำจัด
2. จัดตั้งองค์กรจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น
3. กำหนดรูปแบบและวิธีการคัดแยกและเก็บรวบรวม ของเสียอันตรายจากชุมชนแต่ละประเภทจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เช่น อู่ซ่อมรถยนต์ บ้านเรือน เกษตรกรรม สถานศึกษา ห้องปฏิบัติการ โรงซ่อมบำรุงรถไฟ โรงแรม ท่าเรือ ฯลฯ โดยมีถึงและรถเก็บขนชนิดพิเศษ เก็บขนในวันรณรงค์ และให้แต่ละจังหวัดสร้างสถานีขนถ่ายของเสียอันตรายเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและคัดแยกของเสียอันตราย
4. จัดตั้งศูนย์กำจัดของเสียอันตรายในแต่ละภูมิภาค โดยแต่ละศูนย์จะประกอบด้วยเตาเผาของเสียอันตราย เตามูลฝอยติดเชื้อ ระบบปรับเสถียร ระบบฝังกลบอย่างปลอดภัยและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์
5. จัดตั้งระบบฝังกลบของเสียกัมมันตรังสีแบบปลอดภัย โดยทำการคัดเลือกสถานที่ตั้งระบบและจัดซื้อที่ดิน ออกแบบและก่อสร้างระบบเพื่อเป็นศูนย์กำจัดของเสียกัมมันตรังสีของประเทศ
6. ลดปริมาณของเสีย มุ่งเน้นดำเนินการในแหล่งกำเนิดที่เป็นเป้าหมาย

7. บ้านพักอาศัย
8. อุซ่มารถและสถานบริการน้ำมัน
9. โรงพยาบาล
10. เกษตรกรรม
11. กลไกการเรียกคืนซาก ให้นำซากผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพ หรือไม่ใช้แล้ว เช่น ซากถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ภาชนะบรรจุสารฆ่าแมลง ฯลฯ ไปคืนร้านจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งจัดทำโครงการรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่
12. ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน จัดการของเสียอันตรายชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์ในภูมิภาคต่าง ๆ
13. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ หน่วยงานกลางและท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของแต่ละศูนย์ ตลอดจนเจ้าของแหล่งกำเนิดของเสียอันตราย
14. จัดทำระบบฐานข้อมูลและเอกสารกำกับการณ์ขนส่งของเสียอันตราย เพื่อควบคุมตั้งแต่แหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้าย จนถึงสถานที่กำจัด
15. ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

อ้างอิง

http://infofile.pcd.go.th/haz/community_waste.pdf

http://203.155.220.174/pdf/waste/HazardousWaste_spreads.pdf

http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_garbage.html#s7